TIESAS SPRIEDUMS (otrā palāta)

2011. gada 22. jūnijā *

Lieta C-346/09

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši EKL 234. pantam, ko *Gerechtshof 's-Gravenhage* (Nīderlande) iesniedza ar lēmumu, kas pieņemts 2009. gada 18. augustā un kas Tiesā reģistrēts 2009. gada 28. augustā, tiesvedībā

Staat der Nederlanden

pret

***Denkavit Nederland BV* u.c.**

TIESA (otrā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētājs H. N. Kunja Rodrigess [*J. N. Cunha Rodrigues*], tiesneši A. Arabadžijevs [*A. Arabadjiev*], A. Ross [*A. Rosas*] (referents), U. Lehmuss [*U. Lõhmus*] un A. O'Kīfs [*A. Ó Caoimh*],

* Tiesvedības valoda — holandiešu.

ģenerāladvokāts P. Kruss Viljalons [*P. Cruz Villalón*],
sekretāre R. Šereša [*R. Şereş*], administratore,

ņemot vērā rakstveida procesu un 2010. gada 7. septembra tiesas sēdi,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

— *Denkavit Nederland BV* u.c. vārdā — H. Ferments [*H. Ferment*], *advocaat*,

— Nīderlandes valdības vārdā — K. Viselsa [*C. Wissels*] un M. de Rē [*M. de Ree*], pārstāves,

— Vācijas valdības vārdā — M. Lumma [*M. Lumma*], J. Mellers [*J. Möller*] un N. Grafs Victums [*N. Graf Vitzthum*], pārstāvji,

— Zviedrijas valdības vārdā — A. Falka [*A. Falk*] un A. Engmans [*A. Engman*], pārstāvji,

— Eiropas Komisijas vārdā — F. Himeno Fernandess [*F. Jimeno Fernández*] un B. Burggrāfs [*B. Burggraaf*], pārstāvji,

noklausījusies ģenerāladvokāta secinājumus 2010. gada 18. novembra tiesas sēdē,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt Savienības tiesības attiecībā uz pārstrādātu dzīvnieku izcelsmes olbaltumvielu izmantošanu dzīvnieku barībā un it īpaši šādus tiesību aktus:

— Padomes 1990. gada 26. jūnija Direktīvu par veterinārajām un zootehniskajām pārbaudēm, kas piemērojamas Kopienā iekšējā tirdzniecībā ar noteiktiem dzīviem dzīvniekiem un produktiem, lai izveidotu iekšējo tirgu (OV L 224, 29. lpp.),

— Komisijas 1994. gada 27. jūnija Lēmumu 94/381/EK par noteiktiem aizsardzības pasākumiem pret govju sūkļveida encefalopātiju un zīdītāju izcelsmes olbaltumvielu barību (OV L 172, 23. lpp.),

— Padomes 2000. gada 4. decembra Lēmumu 2000/766/EK par noteiktiem aizsardzības pasākumiem pret pārnēsājamo govju sūkļveida encefalopātiju un dzīvnieku izcelsmes proteīnu izmantošanu dzīvnieku barībā (OV L 306, 32. lpp.) un

— Komisijas 2000. gada 29. decembra Lēmumu 2001/9/EK par vajadzīgiem kontroles pasākumiem Lēmuma 2000/766 īstenošanai (OV 2001, L 2, 32. lpp.).

2 Šis lūgums ir iesniegts saistībā ar strīdu starp *Staat der Nederlanden* un *Denkavit Nederland BV* u.c. (turpmāk tekstā — "*Denkavit* u.c.") — dažādām sabiedrībām, kas ražo dzīvnieku barību, kā arī sabiedrību, kas izplata šīs barības izejvielas. Šis strīds ir par valsts pagaidu tiesiskā regulējuma —, kurā, lai nodrošinātu aizsardzību pret govju sūkļveida encefalopātiju (turpmāk tekstā — "GSE"), ir aizliegts ražot un pārdot lopbarībā pārstrādātas dzīvnieku izcelsmes olbaltumvielas, — saderību ar Savienības tiesībām tiktāl, ciktāl šis aizliegums, pirmkārt, tika noteikts un stājās spēkā pēc Eiropas Savienības lēmuma, kurā bija paredzēts šāds aizliegums, pieņemšanas, bet pirms pēdējā minētā stāšanās spēkā un, otrkārt, pirms šī lēmuma stāšanās spēkā tika piemērots attiecībā uz zivju miltiem un dikalcija fosfātu, kaut gan šos produktus varēja atbrīvot no šajā lēmumā paredzētā aizlieguma.

Atbilstošās tiesību normas

Savienības tiesiskais regulējums

Direktīva 90/425

3 Atbilstoši Direktīvas 90/425 preambulas otrajam apsvērumam ir jālikvidē zootehniskie un veterinārie šķēršļi Kopienas iekšējās tirdzniecības ar dzīvniekiem un dzīvnieku izcelsmes produktiem attīstībai, lai veicinātu dzīvnieku un dzīvnieku izcelsmes produktu tirgus kopīgās organizācijas saskaņotu darbību.

4 Saskaņā ar minētās direktīvas preambulas desmito apsvērumu šajā nolūkā ir jāizstrādā aizsargpasākumi un it īpaši efektivitātes apsvērumu dēļ atbildība šajā jomā visupirms ir jāuzņemas nosūtītājai valstij.

5 Direktīvas 90/425 preambulas divpadsmitajā apsvērumā ir noteikts, ka līdz Kopienas noteikumu pieņemšanai tiem dzīvniekiem un produktiem, uz kuriem neattiecas saskaņotie noteikumi, ir jāatbilst saņēmējas valsts prasībām — ar noteikumu, ka šīs prasības ir saskaņā ar EEK līguma 36. pantu (kas kļuvis par EK līguma 36. pantu, kurš savukārt pēc grozījumiem kļuvis par EKL 30. pantu).

6 Minētās direktīvas 1. panta pirmajā daļā ir noteikts:

"Dalībvalstis nodrošina, lai veterinārās pārbaudes, kas jāveic dzīviem dzīvniekiem un produktiem, uz kuriem attiecas tās direktīvas, kas uzskaitītas A pielikumā, vai tiem, kuri minēti 21. panta pirmajā daļā un ir paredzēti tirdzniecībai, vairs netiktu veiktas uz robežām, neierobežojot 7. pantu, bet tiktu veiktas saskaņā ar šo direktīvu."

7 Šīs pašas direktīvas 10. panta 1. punktā ir noteikts:

"Katra dalībvalsts nekavējoties informē pārējās dalībvalstis un Komisiju, ja tās teritorijā, papildus to slimību uzliesmojumam, kas minētas Direktīvā 82/894/EEK, ir uzliesmojušas jebkuras zoonozes, slimības vai radušies citi iemesli, kas var radīt nopietnas briesmas dzīvnieku vai cilvēku veselībai.

Nosūtītāja dalībvalsts nekavējoties ievieš kontroles vai drošības pasākumus, kas paredzēti Kopienas noteikumos, it īpaši bufera zonu noteikšanu, kas paredzēta tajos noteikumos, vai veic jebkuru citu pasākumu, ko tā uzskata par piemērotu.

Saņēmēja dalībvalsts vai tranzīta dalībvalsts, kas 5. pantā minētās pārbaudes laikā ir konstatējusi, ka eksistē viena no pirmajā daļā minētajām slimībām vai iemesliem, drīkst, ja nepieciešams, veikt drošības pasākumus, kas paredzēti Kopienas noteikumos, tajā skaitā turēt dzīvniekus karantīnā.

Līdz pasākumu veikšanai saskaņā ar 4. punktu saņēmēja dalībvalsts drīkst, ja ir nopietni sabiedrības vai dzīvnieku veselības apsvērumi, veikt pagaidu drošības pasākumus attiecībā uz konkrētajām saimniecībām, centriem vai organizācijām, vai gadījumā, ja ir kāda epizootiskā slimība, attiecībā uz bufera zonu, kas paredzēta Kopienas noteikumos.

Par pasākumiem, ko veic dalībvalstis, bez kavēšanās tiek ziņots Komisijai un pārējām dalībvalstīm."

8 Saskaņā ar šī paša panta 4. punktu Komisija saskaņā ar minētās direktīvas 17. pantā paredzēto komitoloģijas procedūru veic pasākumus, kas nepieciešami dzīvniekiem, produktiem vai atvasinātajiem produktiem. Tā kontrolē situāciju un saskaņā ar to pašu procedūru groza vai atceļ veiktos pasākumus atkarībā no tā, kā attīstās situācija.

Direktīva 90/667/EEK

9 Padomes 1990. gada 27. novembra Direktīvas, ar ko paredz veterinārus noteikumus par dzīvnieku atkritumu apglabāšanu un pārstrādi, to laišanu tirgū un patogēnu novēršanu dzīvnieku vai zivju izcelsmes barībā un ar ko groza Direktīvu 90/425/EEK (OV L 363, 51. lpp.), 13. panta 1. punktā ir noteikts:

"Direktīva [90/425] īpaši ir piemērojama attiecībā uz saņēmējas dalībvalsts veiktās kontroles organizēšanu un turpmākajiem pasākumiem, kā arī piemērojamajiem drošības pasākumiem."

Direktīva 92/118/EEK

10 Padomes 1992. gada 17. decembra Direktīvas 92/118/EEK, ar ko paredz dzīvnieku veselības un sabiedrības veselības prasības attiecībā uz tādu produktu tirdzniecību un ievešanu Kopienā, uz kuriem neattiecas šādas prasības, kas paredzētas īpašos Kopienas noteikumos, kuri minēti Direktīvas 89/662/EEK A pielikuma I daļā, un — attiecībā uz slimību izraisītājiem — īpašos Kopienas noteikumos, kuri minēti Direktīvā 90/425/EEK (OV 1993, L 62, 49. lpp.), 2. panta 1. punktā ir noteikts:

"Šajā direktīvā:

[..]

e) pārstrādātas dzīvnieku izcelsmes olbaltumvielas, kas paredzētas dzīvnieku patēriņam, ir dzīvnieku izcelsmes olbaltumvielas, kas ir apstrādātas tādā veidā, lai tās būtu tieši piemērotas izmantošanai kā dzīvnieku barība vai kā dzīvnieku barības sastāvdaļa. Tām pieskaitāmi zivju milti, gaļas milti, kaulu milti, nagu milti, ragu milti, asins milti, spalvu milti, sausie dradži un citi līdzīgi produkti, tajā skaitā maisījumi, kas satur šos produktus;

[..]."

11 Saskaņā ar minētās direktīvas 7. panta 2. punktu Direktīvas 90/425 10. pantu piemēro produktiem, uz kuriem attiecas šī pirmā direktīva.

Lēmums 94/381

12 Komisija Lēmumu 94/381 pieņēma, pamatojoties uz Direktīvu 90/425, un it īpaši tās 10. panta 4. punktu.

13 Saskaņā ar šī lēmuma 1. panta 1. punktu dalībvalstīm bija jāaizliedz izmantot no zīdītāju audiem iegūtas olbaltumvielas atgremotāju barībā. Tomēr šī paša panta 2. punktā bija paredzēts, ka dalībvalstīm, kas spēj piemērot sistēmu, kas ļauj atšķirt atgremotāju izcelsmes olbaltumvielas no tādu dzīvnieku izcelsmes olbaltumvielām, kas nav atgremotāji, Komisija Direktīvas 90/425 17. pantā paredzētās procedūras ietvaros ļauj atgremotājus barot ar citu sugu, kas nav atgremotāji, izcelsmes olbaltumvielām.

Lēmums 2000/766

14 2000. gada 4. decembrī Eiropas Savienības Padome, pamatojoties uz Direktīvu 90/425 un it īpaši uz tās 10. panta 4. punktu, kā arī Padomes 1997. gada 18. decembra Direktīvu 97/78/EK, ar ko nosaka principus, kuri reglamentē veterināro pārbaužu organizēšanu attiecībā uz produktiem, ko ieved Kopienā no trešām valstīm (OV 1998, L 24, 9. lpp.), un it īpaši tās 22. pantu, pieņēma Lēmumu 2000/766.

15 Saskaņā ar šī lēmuma 2. pantu:

"1. Dalībvalstīs ir aizliegts izmantot pārstrādātas dzīvnieku izcelsmes olbaltumvielas mājlopu, ko tur, nobaro vai audzē pārtikas produktu ražošanai, barošanai.

2. Šā panta 1. punktā noteiktais aizliegums neattiecas uz:

— zivju miltu izmantošanu dzīvnieku, kas nav atgremotāji, barošanai, veicot kontroles pasākumus, kurus nosaka atbilstoši Padomes 1989. gada 11. decembra Direktīvas 89/662/EEK par veterinārajām pārbaudēm Kopienas iekšējā tirdzniecībā, lai izveidotu iekšējo tirgu [(OV L 395, 13. lpp.)], 17. pantā paredzētajai procedūrai;

— no dzīvniekiem, kas nav atgremotāji, iegūtu želatīnu, ko izmanto barības piedevu apvalkos, — Padomes 1970. gada 23. novembra Direktīvas 70/524/EEK par barības piedevām [(OV L 270, 1. lpp.)] izpratnē;

— dikalcija fosfātu un hidrolizētām olbaltumvielām, kas iegūtas saskaņā ar nosacījumiem, kurus nosaka atbilstoši Direktīvas 89/662/EEK 17. pantā paredzētajai procedūrai;

— pienu un piena produktiem mājlopu, ko tur, nobaro vai audzē pārtikas produktu ražošanai, barošanai."

16 Minētā lēmuma 3. pantā bija paredzēts:

"1. Izņemot 2. panta 2. punktā minētos izņēmumus, dalībvalstis:

a) aizliedz laist tirgū, tirgot, importēt no trešajām valstīm un eksportēt uz trešajām valstīm pārstrādātas dzīvnieku izcelsmes olbaltumvielas, kas paredzētas izbarošanai mājlopiem, kurus tur, nobaro vai audzē pārtikas produktu ražošanai;

b) nodrošina, ka visas pārstrādātās dzīvnieku izcelsmes olbaltumvielas, kas paredzētas izbarošanai mājlopiem, kurus tur, nobaro vai audzē pārtikas produktu ražošanai, tiek izņemtas no tirgus, izplatīšanas tīkliem un lauksaimniecības uzņēmumu noliktavām.

2. Dalībvalstīm ir jānodrošina, lai dzīvnieku atkritumi Direktīvas [90/667] izpratnē tiktu savākti, pārvadāti, pārstrādāti, uzglabāti vai iznīcināti saskaņā ar minēto direktīvu [..]."

17 Saskaņā ar tā 4. pantu Lēmums 2000/766 stājās spēkā 2001. gada 1. janvārī un bija piemērojams līdz 2001. gada 30. jūnijam.

Lēmums 2001/9

18 Lēmumā 2001/9, ko Komisija pieņēma 2000. gada 29. decembrī, bija ietverti detalizēti nosacījumi Lēmuma 2000/766 2. panta 2. punktā paredzētā izņēmuma no aizliegumiem attiecībā uz zivju miltiem, dikalcija fosfātu un hidrolizētām olbaltumvielām piemērošanai. Lēmums 2001/9 stājās spēkā 2001. gada 1. janvārī.

19 Lēmuma 2001/9 1. panta 1. un 2. punktā bija paredzēts:

"1. Dalībvalstis atļauj zivju miltu izmantošanu dzīvnieku, kas nav atgremotāji, barošanai vienīgi apstākļos, kas paredzēti I pielikumā.

2. Dalībvalstis atļauj dikalcija fosfāta izmantošanu dzīvnieku, kas nav atgremotāji, barošanai vienīgi apstākļos, kas paredzēti II pielikumā."

Valsts tiesiskais regulējums

20 Pagaidu noteikumos par dzīvnieku izcelsmes olbaltumvielu aizliegumu visā mājlopiem paredzētajā barībā (*tijdelijke regeling verbod dierlijke eiwitten in alle diervoerders landbouwhuisdieren*, turpmāk tekstā — "valsts pagaidu noteikumi"), ko 2000. gada 8. decembrī pieņēma *Minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij* (lauksaimniecības, dabas aizsardzības un zvejniecības ministrs, *Nederlandse Staatscourant* 2000,

Nr. 239), ietvertajā juridiskajā pamatā bija atsauce uz Direktīvu 90/425 un Lēmumu 2000/766. To 2. pantā bija paredzēts:

"1. Atkāpjoties no noteikumu par dzīvnieku miltu aizliegumu dzīvnieku barībā 2. panta, ir aizliegts ražot, apstrādāt, piegādāt, saņemt, nosūtīt, pārvadāt, pārdot, pirkt vai nodot pārstrādātas dzīvnieku izcelsmes olbaltumvielas, kas paredzētas izbarošanai mājlopiem.

2. 1. punkts neattiecas [uz šādiem produktiem]:

— zivju miltiem, ko izbaro dzīvniekiem, kas nav atgremotāji, veicot kontroles pasākumus, kurus nosaka atbilstoši Direktīvas 89/662/EEK 17. pantā paredzētajai procedūrai [..];

— no dzīvniekiem, kas nav atgremotāji, iegūtu želatīnu, ko izmanto barības piedevu apvalkos [..];

— dikalcija fosfātu un hidrolizētām olbaltumvielām, kas iegūtas saskaņā ar nosacījumiem, kurus nosaka atbilstoši Direktīvas 89/662/EEK 17. pantā paredzētajai procedūrai;

— pienu un piena produktiem."

21 Atbilstoši minēto noteikumu 3. pantam:

"1. Neatkarīgi no 2. panta noteikumiem, sākot ar 2001. gada 1. janvāri, ir aizliegts:

a) izmantot pārstrādātas dzīvnieku izcelsmes olbaltumvielas mājlopu barošanai;

b) ievest vai izvest pārstrādātas dzīvnieku izcelsmes olbaltumvielas;

c) izmantot vai uzglabāt pārstrādātas dzīvnieku izcelsmes olbaltumvielas saimniecībās, kurās tur mājlopus, kā arī uzņēmumos, kas ražo, tirgo, glabā vai pārkrauj barību, kas paredzēta izbarošanai mājlopiem.

2. Līdz 2001. gada 1. martam 1. punkta c) apakšpunktā noteiktais aizliegums neattiecas uz pārstrādātu dzīvnieku izcelsmes olbaltumvielu turētāju vai īpašnieku, kurš saskaņā ar ministra rīkojumu paziņo *Rijksdienst voor de keuring van Vee en Vlees* [(Valsts mājlopu un gaļas produktu inspekcijai)] par tā rīcībā esošo pārstrādāto dzīvnieku izcelsmes olbaltumvielu veidu, daudzumu un atrašanās vietu un nekavējoties ziņo minētajai iestādei par jebkurām izmaiņām attiecībā uz to veidu, daudzumu un atrašanās vietu."

22 Saskaņā ar šo pašu noteikumu 4. pantu tie stājās spēkā 2000. gada 15. decembrī.

Pamata lieta un prejudiciālais jautājums

23 Savienības līmenī kopš 1994. gada tika veikti pasākumi cīņai pret GSE izplatību. Šie pasākumi tika īstenoti, it īpaši pamatojoties uz Direktīvu 90/425.

24 1994. gada 27. jūnijā Komisija pieņēma Lēmumu 94/381, kura mērķis bija aizliegt izmantot no zīdītāju audiem iegūtas olbaltumvielas atgremotāju barošanai.

25 Konstatējusi GSE gadījumus dzīvniekiem, kas dzimuši pēc tam, kad stājās spēkā Lēmums 94/381, Zinātniskās vadības komiteja, kas tika izveidota ar Komisijas 1997. gada 10. jūnija Lēmumu 97/404/EK (OV L 169, 85. lpp.) (turpmāk tekstā — "Zinātniskās vadības komiteja"), 2000. gada 27. un 28. novembrī publicēja atzinumu, kurā pirmo reizi tika norādīts, ka pastāv risks inficēt liellopiem domāto barību ar citiem dzīvniekiem paredzēto barību, kurā ir tādas dzīvnieku olbaltumvielas, kas varētu būt inficētas ar GSE ierosinātāju, un tika ieteikts ieviest jaunus pasākumus.

26 2000. gada 4. decembrī Padome, lai turpinātu mazināt GSE izplatīšanās risku, pieņēma Lēmumu 2000/766. Ar šo lēmumu, sākot ar 2001. gada 1. janvāri, ilgākais sešus mēnešus tika aizliegta pārstrādātu dzīvnieku izcelsmes olbaltumvielu izmantošana visu mājlopu barībā. Tāpat šajā lēmumā bija paredzēts aizliegt laist tirgū, pārdot, ievest no trešajām valstīm un eksportēt uz trešajām valstīm pārstrādātas dzīvnieku izcelsmes olbaltumvielas, kā arī pienākums izņemt pēdējās minētās no tirgus, izplatīšanas tīkliem un lauksaimniecības uzņēmumu noliktavām. Šiem aizliegumiem bija paredzēti vairāki izņēmumi, tostarp attiecībā uz zivju miltu izmantošanu dzīvnieku, kas nav atgremotāji, barībā un dikalcija fosfāta izmantošanu.

27 Četras dienas vēlāk, proti, 2000. gada 8. decembrī, *Minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij* pieņēma valsts pagaidu noteikumus, kuru 2. panta 1. punktā bija aizliegts ražot, apstrādāt, piegādāt, saņemt, nosūtīt, pārvadāt, pārdot, pirkt vai nodot pārstrādātas dzīvnieku izcelsmes olbaltumvielas, kas paredzētas izbarošanai mājlopiem.

28 Minēto noteikumu 2. panta 2. punktā bija paredzēti izņēmumi šim aizliegumam, tostarp attiecībā uz zivju miltiem un dikalcija fosfātu. Šo izņēmumu piemērošanas priekšnosacījums bija kontroles pasākumu noteikšana saskaņā ar Direktīvas 89/662 17. pantā paredzēto procedūru.

29 Saskaņā ar valsts pagaidu noteikumu 4. pantu tiem bija jāstājas spēkā 2000. gada 15. decembrī, proti, 15 dienas pirms Lēmuma 2000/766 stāšanās spēkā. Komisijai šos noteikumus paziņoja 2001. gada 10. janvārī.

30 2000. gada 29. decembrī Komisija pieņēma Lēmumu 2001/9, kurā tika precizēti nosacījumi, saskaņā ar kuriem tika atļauta tostarp zivju miltu un dikalcija fosfāta izmantošana dzīvnieku barībā. Šis lēmums stājās spēkā tajā pat laikā, kad Lēmums 2000/766, proti, 2001. gada 1. janvārī.

31 *Denkavit* u.c. cēla prasību *Rechtbank 's-Gravenhage* (Hāgas rajona tiesa), prasot atzīt, ka valsts pagaidu noteikumu 2. pants ir nelikumīgs.

32 Denkavit u.c. šajā tiesā apgalvoja, ka *Staat der Nederlanden* attiecībā pret viņiem ir rīkojusies nelikumīgi, visupirms — laika posmā no 2000. gada 15. decembra līdz 2001. gada 1. janvārim paredzot tādus ierobežojošos pasākumus attiecībā uz dzīvnieku barību, kas ir stingrāki par tiem, kas ir paredzēti Lēmumā 94/381, vai pakārtoti — nosakot šajā laika posmā ierobežojošus pasākumus attiecībā uz tādu dzīvnieku barību, kas ietver tikai zivju miltus un dikalcija fosfātu un neietver citas dzīvnieku izcelsmes olbaltumvielas.

33 *Rechtbank 's-Gravenhage*, pamatojoties uz to, ka, ņemot vērā Lēmuma 2000/766 formulējumu, tā mērķis bija panākt, lai attiecīgie ierobežojošie pasākumi stātos spēkā precīzi 2001. gada 1. janvārī, ne agrāk un ne vēlāk, apmierināja šo prasību. Saskaņā ar šīs tiesas apgalvoto *Staat der Nederlanden* līdz ar to, nosakot ierobežojošos pasākumus no 2000. gada 15. decembra, bija rīkojusies nelikumīgi.

34 *Staat der Nederlanden* vērsās *Gerechtshof 's-Gravenhage* (Hāgas apelācijas tiesa); tā uzskatīja, ka tajā izskatāmajā strīdā ir radušies divi jautājumi par noteiktu Savienības tiesību normu interpretāciju.

35 Šādos apstākļos *Gerechtshof 's-Gravenhage* nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādu prejudiciālu jautājumu:

"Vai Kopienu tiesības, it īpaši Direktīva 90/425/EEK, Lēmums 94/381/EK un Lēmums 2000/766/EK, ir jāinterpretē tādējādi, ka [ar šīm tiesību normām] nav saderīgs tāds valsts aizliegums kā tas, kas noteikts pagaidu noteikumu 2. pantā, ar kuru aizsardzības pret GSE nolūkos ir aizliegts ražot un tirgot pārstrādātas dzīvnieku izcelsmes olbaltumvielas, kas paredzētas izbarošanai mājlopiem, ja šāds valsts aizliegums:

— stājās spēkā 2000. gada 15. decembrī (tātad agrāk nekā Lēmums 2000/766/EK) un

— īslaicīgi (līdz 2000. gada 29. decembra Lēmuma [2001/9/EK] pieņemšanai) attiecās arī uz zivju miltiem un dikalcija fosfātu?"

Par prejudiciālo jautājumu

36 Ar savu jautājumu iesniedzējtiesa būtībā vēlas zināt, vai Savienības tiesības, it īpaši Direktīva 90/425 un Lēmumi 94/381 un 2000/766, nepieļauj tādu valsts tiesisko regulējumu, kurā aizsardzības pret GSB nolūkā uz noteiktu laiku ir aizliegts ražot un pārdot lopbarībā pārstrādātas dzīvnieku izcelsmes olbaltumvielas, tiktāl, ciktāl šis aizliegums, pirmkārt, ir pieņemts un ir stājies spēkā pēc Savienības lēmuma, kurā paredzēts šāds aizliegums, pieņemšanas, bet pirms pēdējā minētā stāšanās spēkā un, otrkārt, līdz šī lēmuma spēkā stāšanās brīdim bija piemērojams attiecībā uz zivju miltiem un dikalcija fosfātu, kaut arī šie produkti bija jāatbrīvo no minētajā lēmumā paredzētā aizlieguma.

37 Vispirms ir jāatgādina, ka attiecībā uz cīņu pret tādu slimību, kas var nopietni apdraudēt dzīvnieku un cilvēku veselību, kā GSB izplatību Tiesa ir atzinusi, ka ar Direktīvas 90/425 10. pantu tiek realizēta aizsardzības pret šādām slimībām pasākumu pilnīga saskaņošana, precīzi definējot dalībvalstu un Komisijas attiecīgos pienākumus un uzdevumus šajā jomā (šajā ziņā skat. 1993. gada 26. maija spriedumu lietā C-52/92 Komisija/Portugāle, *Recueil*, I-2961. lpp., 19. punkts).

38 Saskaņā ar minēto 10. pantu Komisija pēc tam, kad pastāvīgā veterinārā komiteja ir veikusi pārbaudi, veic nepieciešamos pasākumus. Dalībvalstis, ja pārbaudes laikā tās konstatē slimību, var veikt tikai tos aizsardzības pasākumus, kas ir paredzēti Kopienu tiesiskajā regulējumā, un nopietnu veselības aizsardzības apsvērumu dēļ līdz brīdim, kamēr Komisija būs veikusi pasākumus, tās var veikt tikai stingri ierobežotus pagaidu aizsardzības pasākumus (šajā ziņā skat. iepriekš minētā sprieduma lietā Komisija/Portugāle 9. punktu).

39 No Direktīvas 90/425 preambulas divpadsmitā apsvēruma izriet, ka tā ir piemērojama attiecībā uz dzīvniekiem un produktiem, uz kuriem attiecas saskaņotie noteikumi, kas uzskaitīti minētās direktīvas A pielikumā.

40 Tādējādi, kā ģenerāladvokāts norādījis savu secinājumu 39. punktā, ir jānosaka, vai valsts pagaidu noteikumos paredzētie produkti, proti, pārstrādātas dzīvnieku izcelsmes olbaltumvielas, kas paredzētas izbarošanai mājlopiem, šo noteikumu pieņemšanas brīdī ietilpa Direktīvas 90/425 piemērošanas jomā.

41 Šajā ziņā attiecībā uz Savienības tiesību aktiem dzīvnieku barības jomā ir realizēta pilnīga un savlaicīga saskaņošana. Kā ģenerāladvokāts izklāstījis savu secinājumu 47.–49. punktā, pārstrādātas dzīvnieku izcelsmes olbaltumvielas gan dzīvnieku atkritumu veidā, gan kā dzīvnieku barības sastāvdaļas, gan kā aizliegums ir bijušas vairāku saskaņošanas instrumentu priekšmets.

42 Pēc Direktīvas 90/667 pieņemšanas tika grozīts Direktīvas 90/425 A pielikums, lai uz Direktīvā 90/667 paredzētajiem produktiem, proti, dzīvnieku atkritumiem, tiktu attiecināti Direktīvā 90/425 ietvertie aizsardzības pasākumi.

43 Pēc tam saskaņā ar Direktīvas 92/118 7. panta 2. punktu Direktīvas 90/425 10. pantā paredzētie aizsardzības pasākumi bija piemērojami Direktīvā 92/118 paredzētajiem dzīvnieku izcelsmes produktiem, proti, tiem dzīvnieku izcelsmes produktiem, uz kuriem neattiecas Kopienu īpašie noteikumi, kas saistībā ar dzīvnieku un sabiedrības veselības prasībām, kuras regulē tirdzniecību un ievešanu Eiropas Kopienā, paredzēti Direktīvas 89/662 A pielikuma I sadaļā un saistībā ar patogēniem — Direktīvā 90/425.

44 Lēmums 94/381, kura mērķis ir aizliegt izmantot no zīdītāju audiem iegūtas olbaltumvielas atgremotāju barībā, tika pieņemts 1994. gada 27. jūnijā.

45 Turklāt ar Komisijas 1991. gada 9. septembra Lēmumu 91/516/EEK, ar ko nosaka to sastāvdaļu sarakstu, kuru izmantošana barības maisījumos ir aizliegta (OV L 281, 23. lpp.), kas tika grozīts ar Komisijas 1997. gada 28. jūlija Lēmumu 97/582/EK (OV L 237, 39. lpp.), šāds aizliegums tika noteikts attiecībā uz proteīna produktiem, kas iegūti no zīdītāju audiem un kas tiek izmantoti kā atgremotājiem paredzētu barības maisījumu sastāvdaļa.

46 Visbeidzot, pārstrādātu dzīvnieku izcelsmes olbaltumvielu izmantošana visu mājlopu, tostarp to, kas nav atgremotāji un kurus tur, nobaro vai audzē pārtikas produktu ražošanai, barošanai tika aizliegta ar Lēmumu 2000/766.

47 Turklāt šī lēmuma, kura spēkā esamība netiek apšaubīta, juridiskais pamats bija Direktīvas 90/425 10. pants.

48 No visiem iepriekš minētajiem apsvērumiem izriet, ka valsts pagaidu noteikumu pieņemšanas brīdī dalībvalstij citādi kā vien aizsardzības mehānisma, kas izveidots ar Direktīvas 90/425 10. pantu, ietvaros nebija iespējams aizliegt ražot un pārdot pārstrādātas dzīvnieku izcelsmes olbaltumvielas, kas paredzētas mājlopu barībai.

49 Tāpēc ir jāpārbauda, vai valsts pagaidu noteikumi saskaņā ar šo tiesību normu var tikt uzskatīti par aizsardzības pasākumu.

50 Saskaņā ar Direktīvas 90/425 10. panta 1. punkta pirmo daļu katrai dalībvalstij nekavējoties ir jāinformē pārējās dalībvalstis un Komisija par jebkuru zoonozes vai slimības uzliesmojumu vai citiem iemesliem, kas var radīt nopietnas briesmas dzīvnieku vai cilvēku veselībai.

51 Attiecībā uz jautājumu par to, vai valsts pagaidu noteikumu pieņemšanas brīdī bija uzliesmojusi zoonoze, slimība vai parādījies kāds cits iemesls, kas var radīt nopietnas briesmas dzīvnieku vai cilvēku veselībai minētās tiesību normas izpratnē, ir jāatgādina, ka šo nosacījumu var uzskatīt par izpildītu tad, ja jauna informācija būtiski maina izpratni par briesmām, ko rada slimība (2003. gada 3. jūlija spriedums lietā C-220/01 *Lennox*, *Recueil*, I-7091. lpp., 72. punkts un tajā minētā judikatūra).

52 Šajā ziņā ir jāatzīmē, ka valsts pagaidu tiesiskais regulējums tika pieņemts desmit dienas pēc Zinātniskās vadības komitejas atzinuma publikācijas 2000. gada 27. un 28. novembrī (turpmāk tekstā — "Zinātniskās vadības komitejas atzinums"), kurā tika ziņots par risku inficēt liellopiem domāto barību ar citiem dzīvniekiem paredzēto barību, kurā ir tādas dzīvnieku olbaltumvielas, kas varētu būt inficētas ar GSE ierosinātāju. Šajā atzinumā tika ieteikts uz noteiktu laiku aizliegt dzīvnieku izcelsmes olbaltumvielu izmantošanu dzīvnieku barībā.

53 Ņemot vērā, ka kopš 1994. gada pret GSB tika veikti dažādi pasākumi, bet ka regulāri parādījās jauni šīs saslimšanas gadījumi un ka tāpēc joprojām nebija skaidrs minētās slimības izplatīšanās apmērs un riska lielums, var uzskatīt, ka Zinātniskās vadības komitejas atzinums būtiski grozīja izpratni par briesmām, ko rada GSB, un līdz ar to pamatoja Direktīvas 90/425 10. panta 1. punktā paredzēto aizsardzības pasākumu veikšanu.

54 Nīderlandes valdība apgalvo, ka Nīderlandes Karaliste valsts pagaidu noteikumus pieņēma gan kā nosūtītāja dalībvalsts, gan kā saņēmēja dalībvalsts.

55 Direktīvas 90/425 10. panta 1. punktā patiešām ir paredzēti dažāda veida pasākumi. Saskaņā ar šīs tiesību normas otro daļu nosūtītāja dalībvalsts nekavējoties ievieš kontroles vai drošības pasākumus, kas paredzēti Kopienas noteikumos, it īpaši tajos paredzēto bufera zonu noteikšanu, vai veic jebkuru citu pasākumu, ko tā uzskata par piemērotu. Atbilstoši šī paša punkta ceturtajai daļai līdz pasākumu veikšanai saskaņā ar minētā 10. panta 4. punktu saņēmēja dalībvalsts, ja ir nopietni sabiedrības vai dzīvnieku veselības apsvērumi, drīkst veikt pagaidu drošības pasākumus attiecībā uz konkrētajām saimniecībām, centriem vai organizācijām vai kādas epizootiskās slimības gadījumā — attiecībā uz bufera zonu, kas paredzēta Kopienas noteikumos.

56 Nīderlandes valdība apgalvo, ka tādējādi Direktīvas 90/425 10. panta 1. punktā paredzētajai atšķirībai starp nosūtītāju valsti un saņēmēju valsti šajā gadījumā nav nozīmes. Valsts pagaidu noteikumi reglamentē nevis starpkopienu tirdzniecību, bet, vispārīgāk runājot, dzīvnieku barības ražošanu un tirdzniecību, kas nozīmē, ka Nīderlandes Karaliste šos noteikumus pieņēma vienlaikus gan kā nosūtītāja dalībvalsts, gan kā saņēmēja dalībvalsts.

57 Turpretim citas valdības, kas iesniegušas apsvērumus, un Komisija uzskata, ka Nīderlandes Karaliste valsts pagaidu noteikumus pieņēma kā saņēmēja dalībvalsts.

58 Šajā ziņā, ņemot vērā, ka ar minētajiem noteikumiem vispārīgi tiek regulēta ne tikai dzīvnieku barības ražošana, bet arī tirdzniecība, tostarp saņemšana un pārdošana, ir jākonstatē, ka minētie noteikumi varēja ietekmēt vismaz šo produktu ievešanu.

59 Tādējādi ir jāpārbauda, vai valsts pagaidu noteikumus var uzskatīt par aizsardzības pasākumu, ko ir veikusi saņēmēja dalībvalsts, pamatojoties uz Direktīvas 90/425 10. panta 1. punkta ceturto daļu.

60 Runājot par nosacījumu par nopietniem iemesliem aizsargāt sabiedrības vai dzīvnieku veselību minētās tiesību normas izpratnē, šo nosacījumu, kā tika norādīts šī sprieduma 51. punktā, var uzskatīt par izpildītu tad, ja jauna informācija būtiski maina izpratni par briesmām, ko rada slimība.

61 Šajā gadījumā, kā izriet no Lēmuma 2000/766 preambulas pirmajiem trim apsvērumiem, GSE gadījumi tika konstatēti dzīvniekiem, kas bija dzimuši 1995. gadā, proti, pēc tam, kad 1994. gada 27. jūnijā tika pieņemts Lēmums 94/381, kurā bija ietverti pirmie Kopienas noteikumi saistībā ar pārstrādātu zīdītāju olbaltumvielu, ko izmanto izbarošanai atgremotājiem, kontroli. Kā tika konstatēts šī sprieduma 53. punktā, var uzskatīt, ka Zinātniskās vadības komitejas atzinums, kurā pirmo reizi tika uzsvērts risks inficēt liellopiem domāto barību ar citiem dzīvniekiem paredzēto barību, kurā ir tādas dzīvnieku olbaltumvielas, kas varētu būt inficētas ar GSE ierosinātāju, būtiski izmainīja izpratni par šīs slimības radītajām briesmām.

62 Lēmuma 2000/766, uz kuru skaidri bija norādīts valsts pagaidu noteikumos, pieņemšana tādējādi lielākoties balstījās uz to, ka bija konstatēta nepieciešamība piesardzības labad uz laiku aizliegt dzīvnieku izcelsmes olbaltumvielu izmantošanu visu mājlopu, kurus tur, nobaro vai audzē pārtikas produktu ražošanai, barībā. Līdz ar to arī

Zinātniskās vadības komitejas atzinums, ar kuru tika pamatota šī lēmuma pieņemšana, varētu — kā to savos apsvērumos apgalvojušas Nīderlandes, Vācijas un Zviedrijas valdības, kā arī Komisija — pamatot valsts pagaidu noteikumu pieņemšanu.

63 No Direktīvas 90/425 10. panta 1. punkta ceturtās daļas izriet, ka, gaidot, kamēr Komisija veiks pasākumus saskaņā ar šī paša panta 4. punktu, var tikt veikti pagaidu aizsardzības pasākumi.

64 Valsts pagaidu noteikumi tika pieņemti 2000. gada 8. decembrī, proti, četras dienas pēc tam, kad Padome bija pieņēmusi Lēmumu 2000/766, kurā skaidri bija aizliegts izmantot dzīvnieku izcelsmes olbaltumvielas dzīvnieku barībā, sākot ar 2001. gada 1. janvāri.

65 Tādējādi brīdī, kad Nīderlandes Karaliste pieņēma valsts pagaidu noteikumus, pasākumi Savienības mērogā bija pieņemti, bet vēl nebija stājušies spēkā.

66 Šajā ziņā ir jāatgādina, ka Tiesa jau ir atzinusi, ka tas, ka Komisija pieņem lēmumu, kura piemērošana nav tūlītēja, pats par sevi nav uzskatāms par aizliegumu dalībvalstij pašai veikt drošības pasākumus saskaņā ar Direktīvas 89/662 9. panta 1. punkta ceturto daļu (2000. gada 5. decembra spriedums lietā C-477/98 *Eurostock*, *Recueil*, I-10695. lpp., 58. punkts). Pagaidu pasākumi Savienības līmenī, par kuriem ir runa iepriekš minētajā lietā *Eurostock*, ir līdzvērtīgi pasākumiem, kas paredzēti Direktīvas 90/425 10. panta 1. punkta ceturtajā daļā.

67 Tādējādi dalībvalsts var noteikt tādus valsts ierobežojošus pasākumus, kādi ir paredzēti valsts pagaidu noteikumos, ja situācija šajā dalībvalstī prasa steidzamu rīcību, kas pamato šādu pasākumu tūlītēju veikšanu nopietnu sabiedrības vai dzīvnieku veselības apsvērumu dēļ.

68 Tomēr iesniedzējtiesai, kas vienīgā ir kompetenta izvērtēt tajā izskatāmā strīda faktus, ir jāpārbauda, vai situācija Nīderlandē valsts pagaidu noteikumu pieņemšanas brīdī prasīja steidzamu rīcību.

69 Ja tiesa secina, ka tā tas ir un ka tādējādi valsts pagaidu noteikumus var kvalificēt kā pagaidu pasākumu saskaņā ar Direktīvas 90/425 10. panta 1. punkta ceturto daļu, šai tiesai vēl ir jāpārbauda, vai ir ievērots samērīguma princips (šajā ziņā skat. 2005. gada 10. marta spriedumu apvienotajās lietās C-96/03 un C-97/03 *Tempelman* un *van Schaijk*, Krājums, I-1895. lpp., 46. punkts un tajā minētā judikatūra).

70 No visa iepriekš minētā izriet, ka Savienības tiesības, it īpaši Direktīva 90/425, kā arī Lēmumi 94/381 un 2000/766, neaizliedz tādu valsts tiesisko regulējumu, kurā aizsardzības pret GSB nolūkā uz noteiktu laiku ir aizliegts ražot un pārdot lopbarībā pārstrādātas dzīvnieku izcelsmes olbaltumvielas, tiktāl, ciktāl situācija attiecīgajā dalībvalstī prasa steidzamu rīcību, kas pamato šādu pasākumu tūlītēju veikšanu nopietnu sabiedrības vai dzīvnieku veselības apsvērumu dēļ. Iesniedzējtiesai ir jāpārbauda, vai ir izpildīts šis pēdējais minētais nosacījums un ievērots samērīguma princips.

Par tiesāšanās izdevumiem

71 Attiecībā uz lietas dalībniekiem šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto lietas dalībnieku izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (otrā palāta) nospriež:

Savienības tiesības, it īpaši Padomes 1990. gada 26. jūnija Direktīva par veterinārajām un zootehniskajām pārbaudēm, kas piemērojamas Kopienā iekšējā tirdzniecībā ar noteiktiem dzīviem dzīvniekiem un produktiem, lai izveidotu iekšējo tirgu, kā arī Komisijas 1994. gada 27. jūnija Lēmums 94/381/EK par noteiktiem aizsardzības pasākumiem pret govju sūkļveida encefalopātiju un zīdītāju izcelsmes olbaltumvielu barību un Padomes 2000. gada 4. decembra Lēmums 2000/766/EK par noteiktiem aizsardzības pasākumiem pret pārnēsājamo govju sūkļveida encefalopātiju un dzīvnieku izcelsmes proteīnu izmantošanu dzīvnieku barībā, neaizliedz tādu valsts tiesisko regulējumu, kurā aizsardzības pret govju sūkļveida encefalopātiju nolūkā uz noteiktu laiku ir aizliegts ražot un pārdot lopbarībā pārstrādātas dzīvnieku izcelsmes olbaltumvielas, tiktāl, ciktāl situācija attiecīgajā dalībvalstī prasa steidzamu rīcību, kas pamato šādu pasākumu tūlītēju veikšanu nopietnu sabiedrības vai dzīvnieku veselības apsvērumu dēļ. Iesniedzējtiesai ir jāpārbauda, vai ir izpildīts šis pēdējais minētais nosacījums un ievērots samērīguma princips.

[Paraksti]